

הלכות שבת סימן שע

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק נ]

[דוקא בקל אלו מועיל פ"ס 37].

[משנב ס"ק נד]

בבית קפני עצמו⁴⁰].

40) ואם לא שכר את הבית, אלא בעל הבית נתן לו רשות לאכול ולישן שם, כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קמב אות ד) שאינו נחשב שיש לו בית בחצר, ודומה הוא לדר בבית שער אכסדרה ומרפסת [לעיל שו"ע ס"א], שאינו אוסר אף על פי שאוכל וישן שם. [וראה עוד בענין זה בהע' הבאה].

[משנב ס"ק נה]

וביתר משלשים, אפלו אם היה נק בשאילה לכו, תו מקרי קבע⁴¹].

41) ולענין חולים המאושפזים בבתי חולים האם הם אוסרים, בספר חכמת הלב (פ"ט סי"ט) כתב שאוסרים, וביאר שם (בהערה), שאפילו אם נאמר שאינם קבועים שם כיון שאפשר להעבירם ממקום למקום, מימי הרי מבואר ברמ"א (כאן) שגם דיירים שאינם קבועים אוסרים זה על זה כשאין איתם דייר אחד קבוע. וכן משמע בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' כב), שכתב שהשוהים בלאורטו [מחנה הסגר, מחשב מחלות] אוסרים זה על זה. מאידך, יש מקילים משום שלא קיבלו זכות דיור בבית עצמו, אלא רק זכות אכילה ושתייה לצורך הטיפול הרפואי, וכן כתבו בשו"ת בצל החכמה [שהובא בהע' לעיל], ובספר ארחות שבת (ח"ג פכ"ח סצ"ו) בשם הגרי"ג קרליץ. אמנם אף לשיטת אלו, צריך לברר אם מלבד החולים שוהים בבית החולים בשבת גם אורחים מבחוץ או דיירים אחרים החייבים בעירוב.

ולדעת האוסרים, יש לעיין אם אפשר להתיר בית חולים על ידי עירוב, כיון שרגילים לבוא חולים חדשים באמצע השבת [ראה מה שכתבנו לקמן סי' שעא ס"ק ח].

עוד כתב בספר ארחות שבת (שם), שלדעת הסוברים שהחולים אינם אוסרים, הרי אפילו אם נאמר שיש אחרים שאוסרים, מי"מ לא יהא אסור לטלטל מחדרי החולים לפרוודור על כל פנים כלים ששבתו במקומות אלו. [וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ד].

[שעה"צ ס"ק כט]

[דוקא בלא יכול לסלוקי בקל שעה שקי"ה⁴²].

42) דעת החו"א בזה הובאה בביה"ל לעיל (ס"ג ד"ה אינם אוסרים).

[שעה"צ ס"ק לג]

דעת הנשק"א דלא מקמרינן בגייל יתיר מבשאינו גייל⁴³].

43) אמנם להלכה פסק השו"ע לקמן (סי' שפר ס"א), שאם הנכרי רגיל הרי הוא אוסר.

[שעה"צ שם]

ואם יבן על-גל פנים בישנאל גודאי יש להקל⁴⁴].

44) וכן כתב החו"א (או"ח סי' צ ס"ק לד), שישאל הרגיל לבוא אינו אוסר.

37) וכן חתן בתו, כתב המאירי (עירובין עג, א) שנחשב כמו אב ובניו, ויש בו דין מקבל פרט.

[משנב שם]

לפי שזון נמשכין אהריהו, אכל באדם דעלמא המקבל פ"ס מקבר³⁸].

38) ולפי זה, בחורים האוכלים בישיבה וגם ראש הישיבה דר עמם בתוך היקף המחיצות, כתב בספר חכמת הלב (פ"ט סי"ב) שאם הבחורים מקבלים מהישיבה את סעודותיהם או כסף לקנות אוכל לסעודותיהם [כפסק המשנב ס"ק מד], נחשבים הם כתלמידים המקבלים פרט מרובם שאינם אוסרים זה על זה. וכן עובדי המטבח הרי הם כמשרתים הנוטלים פרט [כמבואר להלן ס"ק מט] שאינם אוסרים.

ובאופן שהאחריות למון הבחורים אינה מוטלת על ראש הישיבה אלא על מנהל וכיוצא בזה, כתב שם (דרכי שלום אות עה) שהם נחשבים שמקבלים פרט מאדם אחר ולא מרובם, והרי הם אוסרים זה על זה [אם כל אחד אוכל בחדר נפרד].

אמנם גם אם ראש הישיבה אינו דר בתוך היקף מחיצות הישיבה, עדיין תלוי הדבר במחלוקת הראשונים שהביא הביה"ל (לעיל ס"ה ד"ה והני מילי) לענין אחים המקבלים פרט שאינם שרויים בחצר אביהם, ונשאר בזה בצי"ע למעשה, ולכך יערבו בלי ברכה.

[שעה"צ ס"ק טו]

[מלא בפלגת רשי' ותוספות בסוגיא דהק"ה³⁹].

39) ביאור הדברים, שדעת רשי' (עירובין פה, א, ד"ה וג' חורבות) שחורבה שיש לה בעלים שאינו דר בה, אף על פי שאינה אוסרת את החצר, מי"מ אסור לטלטל לתוכה. [שהעמיד את הסוגיא שם בחורבה שאין לה בעלים, ודייקו התוס' (ד"ה שני) שמשמע שאם יש לה בעלים אסור לטלטל לתוכה]. ודעת תוס' (שם), שכשם שדירה בלא בעלים אינה אוסרת, כך אינה אסורה. וכמו כן יחלקו כאן בבתים החיצונים שהם בית שער לפנימיים ואינם אוסרים על בני החצר, שלדעת רשי' אסור לטלטל לחיצונים [בלי עירוב], ולדעת התוס' מותר.

ומדברי המשנב (ס"ק נא) שסתם שאסור לטלטל מהבתים הפנימיים לחיצונים, נראה שסובר להלכה כדעת רשי'. אמנם בביה"ל לקמן (סי' שעו ס"ג ד"ה וביניהם) האריך במחלוקת זו, והביא שדעת הרבה ראשונים היא כדעת התוס', וכן משמע מסתימת השו"ע שם וכן נקטו כמה אחרונים, ומשמע שדעתו להקל בזה. [ודעת החו"א תבואר לקמן שם].

ואם אחד מבני החצר עזב את ביתו לשבת, ונתן רשות לשכן אחר להכניס ולהוציא כלים מביתו, כתב בספר חכמת הלב (פ"ב סכ"ה) שלדעת רשי' שאסור לטלטל לדירה שאינה אוסרת, אסור לשכן להכניס ולהוציא כלים מבית זה.

הלכות שבת סימן שע

באר הגולה רלו

צ ברתא קא
דמא
והלקה דבר
האיש ש
התקיים
הפיק ד
המלכות
ערוכי ק
שם בעיא
ובפסוק ר
שם עיה
ש תרומת
הקשו
סימן עו

החצר נותנים הערוב (מו) באחד מבתיים אלו, או שאין עמהם דיורים בחצר, אינם צריכים לערב: ו' ז' שיש לו (מח) חמשה נשים וחמשה (מט) עבדים מקבלים ממנו פסם וכל אחד אוכל בביתו, וכן תלמיד המקבל פסם מרבו ואוכל בביתו, אינם אוסרים זה על זה (ג) אם אין עמהם דיורין בחצר או אם הערוב בא אצלם: ז' י' עשרה בתים זה לפניו מזה וכלם עוברים מזה לזה ויוצאים דרך החיצון לחצר, *שנים הפנימיים לבד (גא) צריכים לתן בערוב והשאר פטורים, (גב) שחשובים כלם בבית-שער: ח (גג) המתארח בחצר, אפלו נתארח (נד) בבית בפני עצמו, אם לא נתארח דרך קבע (נה) *אלא (ו) לשלשים יום או פחות, (נו) *אינו אוסר על בני החצר *והוא והם מתרים, בין בביתו בין בביתם,

באר היטב

(י) לשלשים. משמע ביותר משלשים יום אוסר. וזה מרי' ביחוד הדר במקום, אבל במקום שיש קהל ועשו ערובי חצרות בע"פ דרובנו, אז פטור גם בזה

באור הלכה

דרבננו יתום משמע דאפילו בחצר אחת, וצריך עיון: * שנים הפנימיים לבד וכו'. עין בט"ו שכתב דבערוב אחר סגי לשיני הפנימיים כיון שעוברין רק דרך פסח אחר, וכבר השינו עליו האחרונים, וכמו שהעסקנו לעיל בעשרה-ציון אות יא, ודעם דכל אחד מהן צריך לתן חלק בערוב. ודע. דמדוברי רבנו יתום משמע דהוא סובר לענין עשרה בתים דכלם חביבין לתת בערוב מלבד החיצון שפחיצונים, ונתקוה עליו כמה אחרונים דהוא דלא קמא. והענין כפירוש רבנו חננאל בסוגין וזהו שהוא מפרש בן דוברי רבי יוחנן. שזולת האחרון שהוא דריסת הנגל לכלם לא מקרי בית-שער דכתיב: והגם [ו]לדינא בוראי אין לזו מדוברי רבנו חננאל משמע שלא קמא בן, כמבתי יוסף ופא' יש בזה חמירה, דבכתולה כתב יותר משלשים, ואחר-כך כתב דדוקא פחות משלשים יום חשוב אורת אבל שלשים מקרי קבע, והכר העיר בזה האלהי רבה. עין שם, וכן בדרבי' משה בסיון שכתב דבשלשים מקרי קבע, וכן הוא הלשון בבלבוש סימן שפד ב'מגן-אברהם' סימן שצא שפד ב'מגן-אבות' ב' עין שם: ובאמת לא מציינו בשום מקום שנתארח דיותר משלשים, ואך נראה, בכל מקום אמרין דבשלשים מקרי חובש, עין בבא בתרא דף ת, והא דיתא בירושלמי ומוכא בסיון שפד: אינו אוסר עד לאחר שלשים, גם כן פירושו למעוטי קדם שלשים, וכן יש לכתב הלשון בתורומת-הדשן, וכמו דאמרין שיש בהרבה מקומות בן י"ג יום אחר, דפירושו הוא י"ג שלמים, כמורכב ה"א. וצריך עיון לדעת: * אינו אוסר על בני החצר. עין באבן-העזר שחולק על פסק השלחן-ערוך, ולדעתו אורת אוסר שיש לו חדר בפני עצמו שאוכל שם, ומכל מקום לדעת אין לזו מפקס השלחן-ערוך, וכל עקרי ראייתו כבר דחה בספר בית-שמי' והטקס' לפסק השלחן-ערוך, עין שם, וכן מצאתי בחדושי הרשב"א לדה עג עמוד ב' בדבור המתחיל 'הא דבצא מנה רמי בדי סמא', דאם נתון להם לשהה מסתבא שאין אוסרין, עין שם, ותאי 'לשעה' הינו שלא היה יותר משלשים יום, ודקמסיס על זה ראהו מה הירושלמי. עין שם, וכן כתב בתורומת-הדשן בשער הכיבוי אות ב: * והוא והם מתרים וכו'. עין בסיון שצא ב'מגן-אברהם' ספד' יתן ב' שפסקים לפסק

משנה ברורה

והואיל שמקבלין על-קל-פנים פסם מאביהן, האב מחברין ומצטרפין להיות כאיש אחד. וכן קשנתנו בני החצר ערוכין אצל אחד מהאחין, אמרין הואיל דהוא פטור מלתן חלק בערוב משום בית שמניחין בו ערוב, גם שאר אחיו נמי פטורין, ומשמע ה"ל: (מו) באחד מבתיים אלו. ורצה לומר, (כג) או אצל אב או אצל אחיו: ו' (מח) חמשה נשים וכו'. דהם נמי נמשכין אחר בעליהן ואדוניתן: (מט) עבדים. והוא הדין (כז) משכתיים: (ג) אף וכו'. וכמו אצל אחין בסעיה ה. ודוקא בכל אלו מועיל פסם (כז) לפי שהן נמשכין אחריהן, אבל באדם דעלמא המקבל פסם מחברו³⁸⁷, (כד) אין מועיל כלל: ז' (נא) צריכין לתן בערוב. שהם לבדם תורת בית עליהם ואוסרים לטלטל בחצר, וכן לטלטל מזה לזה, וכן מהם לבתים שלפניהם; ואף-על-גב דהשני הוי בית-שער לפנימי שעובר דרך ערוב, לא מתבטל מתורת בית על-ידי זה, כיון דהוי (כח) רק בית-שער ליחיד: (גב) שחשובים כלם וכו'. שכל אחד מהם הוא בית-שער לכל הפנימיים ממנו, (כט) ואינו חשיב דירה, כיון שרבים עוברים עליו. (כו) ולפי זה, בבית שיש בחוכו שני חדרים ומשכרים לשני בני-אדם, ובבית שלפני החדרים דר בו בעלי-הבית בעצמו ועוברים דרך ערוב, הם בעצמם חביבים לתן בערוב, ובעל-הבית בעצמו פטור, שהוא בבית-שער להם: ח (גג) המתארח בחצר. אפלו (כס) היה הידידה בשכירות: (גד) בבית בפני עצמו⁴⁰. שאוכל וישן שם. ונקט בפני עצמו, דאם היה ביחד עם בעלי-הבית, אפלו בקבע אינו אוסר כשלא ערב: (גה) אללא לשלשים יום. וביותר משלשים, (כט) אפלו אם היה רק בשאילה לבד, תו מקרי קבע⁴¹ ויצא מכלל אורת ואוסר. ומסתבא אב דאם קבע עצמו לבתחלה יותר משלשים, אוסר מיד. כמב ש"ו, דביותר משלשים דאסרין, ודוקא במתארח במקום שאין קהל, אבל במקום שיש קהל ועשו ערובי-חצרות בערב-פסח דרובנו, אז פטור גם בזה, פי לב בית-דין מתנה על כל הידורים שיתוספו, וכמו שכתב בסיון שסו סעיה ט, עין שם. ומכל מקום טוב במקום שיש ירידים, שרגילין לבוא אורחין ולהשתהות שם יותר משלשים יום, שיתנו הקהל כפירוש בשעה שעשו ערובי-הערוב דהוא לכל מי שיתוסף בעיר ההוא: (נו) אינו אוסר וכו'. יש אומרים, שאפלו (גג) רגיל לבוא שם כמה פעמים להתארח. (גג) ויש מי שמחמיר

שער הציור

(כג) בן משמע מלשון המחבר וכן משמע ברשב"א וריטב"א. ודע, דמלשון רש"י וכן מלשון רבנו יהונתן משמע דדוקא כשהערוב בא לבית אביהן, ומשמע שהם כלם נמשכין אחר בית זה, ולפי זה אינו מועיל כשהניחו באחד משאר בתי אחיו: (כג) ריטב"א: (כד) רשב"א בעבודת-הקדש, וכן מוכח בגמרא, עין שם: (כס) ואף-על-גב דכתבנו על-בית הריש סימן לענין חצר דבית-שער ליחיד גסי' בן ככלל בית-שער הוא, ה"מ דהוא בית-שער דבית-שער דלא עביד לדידה, אבל הכא עביד לדידה. ועין פריימג'דים דמסתפק בבית-שער הסמוכה לבית מבחוץ, אולי הוי בכלל בית-שער דחצר, וכן משמע בעל-תשובה. ועין ב"ח: (כז) ומשמע מסתימת הפוסקים וכן מבאר בהג"ו דמשום זה מתרים הפנימיים לטלטל בכל החיצוניים, דהם מתרים על-ידי ערוכין של הפנימיים, וכן מבאר בחדושי הרשב"א וריטב"א להדיא, עין שם בדר פה מה שכתבו בסוגיא דתרופה, וכן משמע בסוגין דעשרה בתים כפירוש רבנו חננאל, עין שם, ודלא בבית מארי שמסתפק בזה. אכן אם לא נתנו הפנימיים ערוכין, אפשר דכשם שאסורין לטלטל בחצר כך אסורין לבתי החיצוניים, דאף-על-ידי שאינם אסורין, אסורין, ותלמי' בפלגתא רש"י ופוסקו בסוגיא דתרופה³⁸⁹, ויתבאר בסיון שער סעיה ט, (כז) פריימג'דים: (כח) הגר"ו וכתבי' איתם, וכן מוכח מגמ' אביתרם בסיון שצא סעיה-קטן ב, וכן משמע מרמ"א בתשובה בסיון קכ, וכן משמע קצת מדברי המחבר בסעיה ב [הוא לשון הרמב"ם] שפסי' והרי הם כאורחים אצלו, אף-על-גב דמירי שם בשכירות: (כט) לעיל מסעיה ב, וכן כתב הגר"ו. ודוקא בלא כולל לסלוקי בכל שעה שירצה⁴², וכמו שכתבנו למעלה. ולעניות דעתי זהו נקנת הרמב"ם בפרק ד מהלכות ערובין שכתב דאורח אינו אוסר לעולם, והנינו ביכול לסלוקי: (ל) דהא אין נפקא-מנה בין יותר משלשים ובין על שנה, ולא מציינו כששוכר אדם דירה שלא יצטרף לערב עד לאחר שלשים, וכן משמע קצת מלשון המחבר. אחר-כך מצאתי שכן משמע בתוספתא פרק ה, ודברי הגר"ו בזה צריכים עיון: (לא) פריימג'דים, משום דעה קמחא בסיון שסו, עין שם: (לב) מגן-אברהם בדעת הרמ"א. ועין באלהי רבה שכתב דגם דעת בית יוסף כן הוא: (גג) רש"ל בתשובה סימן יח, והוא ב'מגן-אברהם' בסיון שצא [ועין בהג"ו] שכתב, דרגיל מקרי הינו מי שרגיל לבוא להשתקע שם יותר משלשים. וצריך עיון, דלא משמע פן ברש"ל יחי, דהא הוא פתח ושתוכו להרמ"א על דבריו בסיון קכ, והוא כתב שם להדיא בירידת-פולין היו שהיו שם פחות משלשים יום, אלא דכרגילות לבד ממנו מתורת אורת, וצריך עיון. ונראה דיש להקל בזה, דאפלו גבי פסחים גופא דעת הרשב"א דלא מחמירין ברגיל יותר מבשאינו רגיל⁴³, וכמו דמשמע בבית-יוסף בסיון שפד, וכמו שכתב שם בפעמי' אצלם, ואם-כן על-קל-פנים בישאל מבראי יחש להקל⁴⁴, וכמו שכתב בבית-מאיר, דאפלו האוסרים ברגיל לענין ערובי' מודים גבי ישראל, וכן כתב הגר"ו להקל:

הלכות שבת סימן שע ששא

הגה (נז) ונאפלו אם האורחים רבים ובעל-הבית אחד. ודוקא כדאיפא בעל-הבית אחד *קבוע דאז האורחים בטלים לגבה, (נח) אכל אורחים בחדר (יב) [יא] (נט) *אוסרים (ס) זה על זה (סא) מיד (תה) סימן עו מגמרא דף טו. וצ"ל לקמן סוף סימן ששא. (ואינו יהודי המתארת, ע"ל לקמן סימן שפד):

ששא כשאחד מבני חצר נפרד משם או מת, וכו' ו' סעיפים:

א משנה ערוכי פ"ז א (א) א אחד מבני חצרו (ב) *שהגיה ביתו והלך וישבת בחצר אחרת, אפלו היתה סמוכה לחצרו,

באר היטב

ק"ן שלב ב"ד מתנה על כל שיתוספו דיורים, כמ"ש סימן שסו סעיף ט, ט"ז, ע"ש: (יא) אוסרים זה על זה. ודוקא שיש לכל אחד חדר מיוחד לאכילה כמ"ש סי"ג. ואם הוא במקום אינם יהודים, צריכים לשכר רשותו, ע"ל סוף סימן שפב וסוף סימן ששא, מ"א:

מתנה על הנאפלים, ע"ש. ומ"ש המג"א ואם הוא במקום א"י, ע"ל ב"ד אפרים מ"ש בנה. וצ"ל לקמן סימן ששא שם כתבתי תשובת פמ"א ח"ג:

משנה ברורה

בזה, וכמו לענין עפ"י ס"מ⁴⁶⁵ בסימן שפד סעיף א, ע"ל שם: (נז) ונאפלו אם האורחים רבים וכו'. נמי בטלים לגבי בעל-הבית ונעשים כאנשי-ביתו: (נח) אכל אורחים בחדר. רוצה לומר, שלא היו שם רק אורחים בחצר, ומיני בישוש לכל אחד חדר מיוחד לאכילה, כמו שכתב סעיף ג: (נט) אוסרים וכו'. דכ"ן דליקא כאן קבוע שיהיו נטפלים לגבה⁴⁶⁶, הו"ב כשא"ר בעל-ביתים. (ל) ומיני בשאווה חצר הנה חצר יחיד, אכל בשנתארתו בעיר ויש שם עוד חצרות של ישראל וקערי עשויה בתקון מבוואת בדין, כטילי הני אורחים לגבי שא"ר בעל-ביתים קבועים שקערי, (לס) דעיר שעשויה בתקון מבוואת בדין, היא חשובה פלה כחצר אחת, וכנ"ל: (ס) זה על זה. ואם הוא (ל) במקום עכו"ם, צריכים לשכר גם רשותו⁴⁷¹ [מ"א]: (סא) מיד. הניגו אפלו אם שקבתו רק שבת אחת [אחרונים]:

א (א) אחד מבני חצרו וכו'. והשעם, דידה בלא בעלים לא שמה דינה, ואינה אוסרת בחצרה) אף שלא נתנה חלק בערוב: (ב) שהגיה ביתו והלך וכו'. מיני (ב) שהלך עם כל בני-ביתו משם, (ג) ומבעוד יום. (ג) ויש מקל"ן אפלו כשהלך בשבת⁴⁷², (ד) אם לא

התוספות שם) לשכר מנוה, ונאפלו הכי אוסרים זה על זה, אכן בנשמת-אדם לא כתב בן, וצריך עיון עליו מסוגיא זו. וע"ל בבאר הגר"א שכתב מקוד לדין זה סימן שסו סעיף ב מדין ספינה ואהלים, ולפי זה אפשר לקום דינא הנשמת-אדם:

* שהגיה ביתו והלך וכו'. ע"ל משנה ברורה מה שכתבנו דמיני שהלך מבעוד יום, בן כתב השר, ואף דכתב הפג"ח אב"הם דהטור לאו דוקא קאמר, שהוא הדין אם הלך בשבת כשהסית דעתו שלא לחזור היום, והביא ראיה לדבריו ממה דפסקינו בסעיף ד גבי מת בשבת ולא ערב היא דלא פא הירוש בשבת לדור שם דמיר, הנה גם שם אין הדין מספס, דהרשב"א והריטב"א חולקין על זה, וכבר נמו שם הגר"א ז"ל על זה וכמו שהבאנו לקמן בבאר הלכה, ונאפלו אם ננטק שם פדעת הטור ולשולחן-ערוך להקל גם ב"ן אין ראיה לענינו, ע"ל בספר בית-מאיר שחלק בפשיטות, דבזה כיון שהוא חי וכל שעתו יבדו לחזר לא שיהי פלל סתמא דרבי יוסי שקבר הסיע מלבו, דנה לא שיהי אלא בהולך לשבת קודם שקדש היום, וכן כתב רש"י ב"ר מו בהדיא דמיני מבעוד יום, וכן בספר גאון-יעקב דעתו דהטור דוקא קאמר 'מבעוד יום', וכתב עוד טעם נכון לחלק, דלא דמי לסעיף ד דמיני במת בשבת, דהקבא שהוא חי וקנה בו ביתה לאחר שקדש היום לא נעקרה דירתו מכאן כמה שהלך במקצת היום הנשאר לשבת במקום אחר, וכן הרשב"א והריטב"א כתבו בהדיא בענינו דמיני דוקא מבעוד יום. ואף ויש לחות דמהם אין ראיה, דהם מחמירין גם ב"ן כההיא דסעיף ד, מפל מקום כיון דמצינו לשלשה מהראשונים נרש"י ורשב"א וריטב"א שכתבו בהדיא דמיני דוקא מבעוד יום, מסתברא דאין להקל כשהלך בשבת. והנה דאיתי בלא אכילה רבה שקבת לחלק, דהטור מיני בסתמא ולק"ן נקט 'מבעוד יום', אכל אם בהדיא הסיח מלבו שלא לחזר בשבת, מהני אפלו בשבת. והנה בקאמת אצל בתו סתמא, הוי לה כאלו אצל אחר הסיח דעתו בהדיא, כמבאר בפוסקים, ונאפלו הכי כתב הטור 'מבעוד יום'; גם מה שקבת דכהא יגווא אימא בעבודת-הקדש, אין שם שום חזקה לזה, דמה שקבת בשער ד אורח ג דאם הסיח דעתו מלבו בהדיא מהני אפלו אצל בנו ואחר, מיני שהלך מבעוד יום, ותדע, דהא הוא פוסק אחר-כך באת ג גבי מת בשבת ולא ערב,

שער הציון

(ל) כן משמע בתרומת-הדשן סימן עו, ומבאר בסימן ששא סעיף ב, ע"ל שם: (ל) שם לענין מקח חומה, והוא הדין כשעשויה בתקון בדין. נדע, דכתיב-אדם מסתפק דאפשר אפלו בעיר שלא נתקנה בערובין בדין, גם כן אמרינן דהני אורחים בטילי לגבי אנשי העיר הקבועים אינם אוסרים זה על זה לטלטל בחצר שמתאכסנים. ולעניית דעמי מסתברא להחמיר בזה, דכלי האי לא אמרינן דבטילי לגביהו אחרי שתצורת-העיר אינם שכינים זה לזה ככל דהלא אסורים לטלטל בעיר, אם ב"ן מאי עדיף זה מחצר יחיד: (לו) ולא אמרינן בזה דיהיו נטפלין לעפ"י⁴⁶⁸ הדין באותו חצר ויחשבו פאורחין, כמו דאמרינן דנטפלין לבעל-הבית ישראל הקבוע; אף אם הם מתאכסנים בפונדק של עכו"ם [אף שיש לכל אחד חדר כפני עצמו], כתב ה"ד אפרים דבזה בנודאי נטפלים להעפ"י⁴⁶⁹ ואין צריכין לשכר מנוה רשות, וגם אין אוסרין זה על זה. ובפרי"מ גמדים כתב דגם בפונדק של עכו"ם אוסרים זה על זה וגם צריכים לשכר הרשות; וטעמו, דלענין עפ"י⁴⁷⁰ לא אמרינן דאורחים בטלין לגבה, וכן מוכח בתשובת רמ"א סימן כח, ע"ל שם, ור"ת היד-אפרים סימן שפב שכתב דלחות, דשכרו וליקטו שאני, וכן כמה שכתבי המגן-אברהם מסוף סימן שפב בדין תספינה מוכח דטבירא לה כפרי"מ גמדים: (מ) הגר"ז ופשוט: (נ) ע"ל בבאר הגולה הלכה ששן דעת הרבה ראשונים: (ג) מגן אברהם ועוד אינה אחרונים: (ז) דכתבו בשבת גם להפג"ח אב"הם אסור, כמו שכתב להדיא:

[יא] אוסרים. עכ"ט. וע"ל בתשובות ב"ח הדורות בשם תשובת הגאון מו"ה יושע ז"ל שבי"ב שצריך ערב עם האורחים ושכירות מן הא"י. ונ"י קמ"א דלהש"ע ס"ס ש"ע ז"ל הך דה' חברות שקבתו הניו ששליש יום [וע"ל באה"ע שפמה על הכ"י דהעלה דאורח ששבת בחצר אוסר על הכע"כ, ע"ש], וקם מבאר בטעם הכ"ח שפמה על הגאון מהר"י שהצריך ערוב עם האורחים ע"פ מ"ש סימן שטו שלב ב"ד מתנה על הנאפלים, ע"ש. ומ"ש המג"א ואם הוא במקום א"י, ע"ל ב"ד אפרים מ"ש בנה. וצ"ל לקמן סימן ששא שם כתבתי תשובת פמ"א ח"ג:

באר הגולה

המורכב, דאף דהאורח אינו אוסר על בני החצר, אכל בני החצר שפיר אוסרים על האורח שלא יציא מביתו לחצר אם לא ערב עמהם ויהיו כשיש לו חדר בפני עצמו], אכן כמה אחרונים פתחו על דבריו, וכן כתב הבית-מאיר שאין לזו מפסק השלחן-ערוך: * קבוע. ע"ל בתרומת-הדשן, ומוכח שם דאפלו האורחים המתארחים בבתי שאינם שכינים להאי בעל-הבית קבוע שיש-שם אלא לאדם אחר שאינו דר שם, כיון נכרי או ישראל, אפלו הכי אמרינן דהאורחים נטפלין לגבי בעל-הבית⁴⁶⁹ שדר בחצר בקביעות ואינו אוסר עליו, וכן כתב הגר"ז, נדע, דכמו דאמרינן דכשהוא דר בבית אחד שקבתו הוא נטפל ליתר הבתים ואינו אוסר עליהם לטלטולי בחצר, כמורכב אם שבת האורח באינה חצר ואף שקבאותו חצר אין דר שום בעל-הבית] והעיר עשויה בתקון מבוואת בדין, הוא נטפל לחצרות אחרות שיש שם בעל-ביתים קבועים ואינו אוסר לטלטל בחובות העיר, דהעיר שעשויה בתקון כדון חשיבא פלה כחצר אחת וכן מוכח בתרומת-הדשן סימן עו, ומוכח לקמן בסימן ששא סעיף ב: * אוסרים זה על זה מיד. וידן זה הוציא הרמ"א בדרבי-מש"ה סימן שפב מסוגיא דף סה עמוד ב

בעקבא דריש לקיש וכו' אקלעו לההוא פונדק וכו', ועל-פי מה שכתבו התוספות ב"ר יו דבור המתחיל 'דאקלעו', ע"ל שם. ויפי זה מה שמע' דאף בלא שכירות אלא בתורת אורח בלבד וצ"ל לסלוקי, כההיא דעבדא, דבעל-הבית לא היה פלל בביתו ונגם אין שום אחד מאנשי-ביתו, כמו שכתבו התוספות שם) לשכר מנוה, ונאפלו הכי אוסרים זה על זה, אכן בנשמת-אדם לא כתב בן, וצריך עיון עליו מסוגיא זו. וע"ל בבאר הגר"א שכתב מקוד לדין זה סימן שסו סעיף ב מדין ספינה ואהלים, ולפי זה אפשר לקום דינא הנשמת-אדם:

* שהגיה ביתו והלך וכו'. ע"ל משנה ברורה מה שכתבנו דמיני שהלך מבעוד יום, בן כתב השר, ואף דכתב הפג"ח אב"הם דהטור לאו דוקא קאמר, שהוא הדין אם הלך בשבת כשהסית דעתו שלא לחזור היום, והביא ראיה לדבריו ממה דפסקינו בסעיף ד גבי מת בשבת ולא ערב היא דלא פא הירוש בשבת לדור שם דמיר, הנה גם שם אין הדין מספס, דהרשב"א והריטב"א חולקין על זה, וכבר נמו שם הגר"א ז"ל על זה וכמו שהבאנו לקמן בבאר הלכה, ונאפלו אם ננטק שם פדעת הטור ולשולחן-ערוך להקל גם ב"ן אין ראיה לענינו, ע"ל בספר בית-מאיר שחלק בפשיטות, דבזה כיון שהוא חי וכל שעתו יבדו לחזר לא שיהי פלל סתמא דרבי יוסי שקבר הסיע מלבו, דנה לא שיהי אלא בהולך לשבת קודם שקדש היום, וכן כתב רש"י ב"ר מו בהדיא דמיני מבעוד יום, וכן בספר גאון-יעקב דעתו דהטור דוקא קאמר 'מבעוד יום', וכתב עוד טעם נכון לחלק, דלא דמי לסעיף ד דמיני במת בשבת, דהקבא שהוא חי וקנה בו ביתה לאחר שקדש היום לא נעקרה דירתו מכאן כמה שהלך במקצת היום הנשאר לשבת במקום אחר, וכן הרשב"א והריטב"א כתבו בהדיא בענינו דמיני דוקא מבעוד יום. ואף ויש לחות דמהם אין ראיה, דהם מחמירין גם ב"ן כההיא דסעיף ד, מפל מקום כיון דמצינו לשלשה מהראשונים נרש"י ורשב"א וריטב"א שכתבו בהדיא דמיני דוקא מבעוד יום, מסתברא דאין להקל כשהלך בשבת. והנה דאיתי בלא אכילה רבה שקבת לחלק, דהטור מיני בסתמא ולק"ן נקט 'מבעוד יום', אכל אם בהדיא הסיח מלבו שלא לחזר בשבת, מהני אפלו בשבת. והנה בקאמת אצל בתו סתמא, הוי לה כאלו אצל אחר הסיח דעתו בהדיא, כמבאר בפוסקים, ונאפלו הכי כתב הטור 'מבעוד יום'; גם מה שקבת דכהא יגווא אימא בעבודת-הקדש, אין שם שום חזקה לזה, דמה שקבת בשער ד אורח ג דאם הסיח דעתו מלבו בהדיא מהני אפלו אצל בנו ואחר, מיני שהלך מבעוד יום, ותדע, דהא הוא פוסק אחר-כך באת ג גבי מת בשבת ולא ערב,

הַלְבוּת שֶׁת סִימָן שֶׁע שְׁעָא

ביאורים ומוספים

ידור שם, אלא כל שדר שם איזה ישראל בקביעות הריהו טפל ויכמו לענין עפ"י 45.

[משנ"ב ס"ק ו]

ויכמו לענין עפ"י 45.

45) וסברת הדעה הראשונה, ביאר הבית מאיר (ס"ח ד"ה אמנם) שיש לחלק בין נכרי, שהטעם שהצריכו חכמים לשכור ממנו את רשותו הוא כדי שלא ילמד ממעשיו, וטעם זה הרי שייך גם ברגיל לבוא, ולכן צריך לשכור ממנו רשותו, לבין אורח ישראל שצריך קביעות דירה כדי שיחשב כבן החצר, וכל שאינו דר שלושים יום ברציפות לא נחשב שקבע שם את דירתו אף שרגיל לבוא, ולכן אינו אוסר על בני החצר.

[משנ"ב ס"ק וט]

דְּבִינָן דְּלִיקָא פְּאָן קְבוּעַ שְׁהִיּוּ נְטָפְלִים לְגַבְהָהּ 46.

46) ואם בעל הבית קבוע בבית שבחצר רק לאכילה ואינו ישן שם, כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קמ אות טו) שמקום אכילתו הוא עיקר דירתו והאורחים נטפלים אליו, וכשם שלענין לאסור על בני החצר פסק השו"ע לעיל (ס"ה) שמקום האכילה הוא העיקר.

[משנ"ב ס"ק ט]

צְרִיכִים לְשַׁכֵּר גַּם לְשִׁתוּי 47.

47) ובזמנינו, כתב בשו"ת גינת ורדים (כלל ג סי' כב) שיש מקום להקל בשכירות אפילו מני שגר בקביעות עם הנכרים, שהרי כל תקנת שכירות נקבעה כדי שהישראלים לא ידורו עם הנכרים, ובזמנים אלו שאנו מעורבים עם הנכרים וכל פרנסתנו מהם ואין לנו נחלת שדה וכרם, והלואי כשנתערב ביניהם נמצא קצת חן בעיניהם והלואי נשיג פרנסתנו בצמצום, ונמצאת אומר שגזירת חכמים מרופה ורפופה בידינו, ואם כן הוא הדין באורחים יש מקום להקל בלי שכירות, ומ"מ למעשה לא מלאו לבו להקל. וראה גם בשו"ת בשמים ראש (סי' קצה) שכתב, שיש מקום להקל בזה מהטעמים הנ"ל. אמנם מסתימת כל הפוסקים נראה שאין חילוק בין זמנינו לזמן הגמרא, ופשוט שאין להקל בזה. וראה מה שכתבו בזה בשו"ת תורת נתנאל (סי' לג) ובבית מאיר (סוף סי' שפב).

[שעה"צ ס"ק לו]

וְלֹא אִמְרִינָן קְנָה דְּיִהְיֶה נְטָפְלִין לְעַפְיָם 48.

48) וכן דעת החזו"א (אור"ח סי' צ ס"ק לד), שהישראלים אינם נטפלים לנכרי, וצריך לשכור ממנו את רשותו ולערב ביניהם. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' נה), אלא שכתב שבשעת הדחק יש לסמוך על מה שכתב בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' כב) שאורחים ישראלים בטלים בעל הבית נכרי, וכן בקצושי"ע (סי' צד ס"יד) השהוה את המתארח אצל בעל הבית נכרי למתארח אצל בעל הבית ישראל. ובשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' קמא) האריך להוכיח, שישאלים הדרים אצל נכרי בשכירות אוסרים ואינם בטלים לבניו, אבל כשמתאכסנים אצלו בשאלה אינם אוסרים, משום שנחשבים אורחים בבית הנכרי.

[ביה"ל ד"ה קבוע]

דְּהִאֲוִרְחִים נְטָפְלִין לְגַבֵּי בְּעַל־הַבַּיִת 49.

49) ולפי דברי הביה"ל כאן לענין אורח, שאין צריך שדוקא בעל הבית שלו יהא דר שם, אלא כל שדר שם איזה ישראל בקביעות הרי הוא נטפל אליו שם, כתב הגר"י קופשיץ (מכתבים) שלדעת הגר"א המובא בביה"ל לעיל (ס"ג ד"ה אינם) שדו"ר שאפשר לסלקו נדון לעולם כאורח, אין צריך דוקא שבעל הבית שיכול לסלקו

סִימָן שְׁעָא

כְּשֶׁאֶחָד מִבְּנֵי חֲצַר נִפְרַד מִשָּׁם אִו מַת

[שו"ע ס"א]

אָחָד מִבְּנֵי חֲצַר 1.

1) הקדמה

בגמרא (ערוכין פו, א) מצינו מחלוקת תנאים לגבי חצר שיש בה בתים וצריך לערב בה כדי להתיר טלטול מזהבתיים לחצר או להיפך, ואחד מבני החצר הלך לשבות בעיר אחרת ולא נתן חלקו בעירוב, א. דעת רבי מאיר, שבין אם ההולך הוא נכרי ובין אם הוא ישראל, הרי הוא אוסר על בני החצר. ובטעם דבריו פירש רש"י (ד"ה הרי זה), משום שדירה בלא בעלים נחשבת לדירה וצריכה להשתתף בעירוב, ואוסרת על שאר הידידים בחצר אם לא נתנה חלקה בעירוב. [והחזו"א הקשה (אור"ח סי' פב ס"ק כ), שזה נגד מסקנת הסוגיא שם (סב, ב)]. ב. דעת רבי יהודה, שבין אם ההולך נכרי ובין אם הוא ישראל אינם אוסרים. וטעם דבריו, משום שדירה בלא בעלים אינה נחשבת לדירה, ואינה צריכה להשתתף בעירוב ומשום כך אינה אוסרת. ג. דעת רבי יוסי, שאם ההולך הוא נכרי הרי הוא אוסר, ואם הוא ישראל אינו אוסר. ופירש רש"י (ד"ה רבי יוסי), שאף על פי שדעת רבי יוסי שדירה בלא בעלים אינה נחשבת לדירה, מ"מ מבני גזורים שמוא יבוא בשבת. ד. דעת רבי שמעון, שבין נכרי ובין ישראל אינם אוסרים, ואפילו הלך הישראל לחצר אחרת, אינו אוסר, אם אין דעתו לחזור לביתו. ולהלכה, בישראל, פוסקים כדעת רבי שמעון שאפילו כשהלך לחצר אחרת ואין דעתו לחזור אינו אוסר. ובנכרי, נחלקו השו"ע והרמ"א, וכפי שיבואר להלן.

[משנ"ב ס"ק א]

וְאִינָהּ אוֹסֶרֶת כְּחֲצָרָה 2.

2) היינו, שמותר לטלטל משאר הבתים אל החצר, גם אם בית זה לא השתתף בעירוב. ולענין לטלטל משאר הבתים לבית זה, וכן מהחצר לבית זה ולהיפך, נחלקו הפוסקים. ראה שעה"צ לעיל (סי' שע ס"ק כו) ובמה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ב]

שְׁהַלֵּךְ עִם קָל בְּגִיבֵי בֵּיתוֹ מִשָּׁם 3.

3) משמע שאם בני ביתו נשאו בבית, הם אוסרים על בני החצר, וצריך לערב עמם. ומזה יש ללמוד, שאם בני ביתו מחללי שבת והאב עוב את ביתו לשבת אחת, הרי הם אוסרים את העירוב [וכן האריך בקונטרס תיקון עירובין שבספר בית שמחה עמי ריח].

[משנ"ב ס"ק ג]

וְיֵשׁ מְקַלֵּין אֶפְלוּ שְׁהַלֵּךְ בְּשַׁבָּת 4.

4) ודעת החזו"א (אור"ח סי' פד ס"ק ו), שאם הלך בשבת, אין הנשארים יכולים לטלטל מחמת עירובם כיון שלא חל עירובם בבין השמשות [וראה בהערות שבסוף ספר שו"ת הלכות (הערה ג)].